

märka last

MTÜ Lastekaitse Liidu ajakiri
TURVALISE INTERNETI PÄEVA
ERINUMBER

2/ 2015

Tule Nutipäevale!

Ära jäta last nutimaailma üksipäini uitama

Lae alla endale lahe Lasteabi rakendus

Teata ebaseadusliku sisuga materjalist internetis

Mida arvavad lapsed internetist ja interneti turvalisemast kasutamisest?

Facebook tunnustas Eesti veebikonstaablite tööd

Harivaid temaatilisi videoid, mängu ja teste lastele ja noortele

Kasulikud veebilehed lapsevanematele

Lapse õiguste konventsiooni artikkel 17

Osalisriigid tunnustavad massiteabevahendite tähtsat funktsiooni ja tagavad lapse juurdepääsu mitmekülgsele riiklikule ja rahvusvahelisele informatsioonile ja materjalidele, eriti neile, mille eesmärk on lapse sotsiaalse, vaimse ja kõlbelse heaolu ning füüsilise ja vaimse tervise areng

Erinumbri koostas - Kerli Kuusk

Toimetaja:
Mart Valner

Kujundus ja illustratsioonid:
Katrín Nõu

Ajakirja kontakt:
ajakiri@lastekaitseliit.ee
Ajakiri.lastekaitseliit.ee

Väljaandja: MTÜ Lastekaitse Liit

JUHTKIRI

Nutiseadmete, interneti ja äppide kasutamine on muutunud nii laste kui ka täiskasvanute igapäevaseks tegevuseks. Värskest Emori uuringust selgub, et pea igas teises Eesti peres on nutiseade. 6-8-aastastest lastest omab isiklikku nutitelefoni 38%, igal viiendal lapsel on oma isiklik tahvelarvutit ning 12-14-aastaste seas on nutitelefoni oesakaal tõusnud juba 76%-ni. Kuid kas me oleme piisavalt mõelnud sellele, kui turvaliselt nii meie ise, kui ka meie lapsed oma nutiseadmeid kasutavad? Kui küsida lastelt nutiseadme turvalise kasutamise kohta, siis seostub see neil sellega, et nutiseadmeid ei tohi jätta järelvalveta ning 6-8-aastased lapsed teavad, et nutiseadmed rikuvad silmi. Need teadmised on küll vajalikud, kuid nendest nutiseadme ja selles oleva info kaitsmiseks üksi ei piisa. Mida me peaksime nutiseadmete oskuslikuks ja turvaliseks kasutamiseks teadma, kuidas käituma ning kust leiame selleks vajalikku informatsiooni? Nendele küsimustele leiate vastuseid käesolevast Märka last erinumbrist, mis on välja antud turvalise interneti päeva raames*.

Lapsevanematel on oluline roll laste suunamisel ja juhendamisel nutiseadmete ning interneti oskuslikumaks ja turvalisemaks kasutamiseks. Lapsevanemana tunne huvi, mida sinu laps

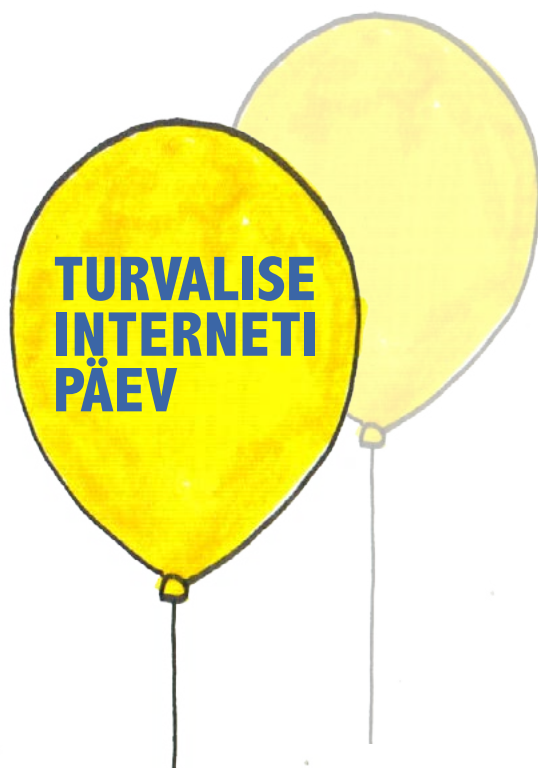
Kerli Kuusk

Teavitustöö juht

Projekt „Targalt internetis“

www.targaltinternetis.ee

MTÜ Lastekaitse Liit

internetis teeb, selgita online keskkonnas toimuvat ning julgusta last küsimuste ja probleemide puhul sinu poole pöörduma. Alati ei pruugi kõikidel lapsevanematel vastused kohe olemas olla, kuid neid saab koos lapsega arutades või spetsialistilt abi küsides leida. Käesolevas ajakirjas tutvustatakse laste ja täiskasvanute nutiturvalisuse käitumise uuringu tulemusi ja antakse soovitusi, mida nutiseadmeid kasutades peab silmas pidama, kuidas kaitsta oma infot ning kasutada turvalisemalt e-teenuseid.

Õpetajad ja teised lastega töötavad spetsialistid saavad kaasa aidata laste ja noorte oskuslikumale ja turvalisemale nutiseadmete ja interneti kasutamisele, õpetades lastele ja noortele digitaalset kirjaoskust, arendades lastes veebisisu kriitilise hindamise oskust, tutvustades neile interaktiivseid õppekeskkondi ja äppe ning erinevaid võimalusi huvitava materjalide loomiseks. Käesolevas numbris saab tutvuda, milliseid äppe soovitab it-õpetaja erinevates ainetundides ja kodus enda harimiseks kasutada, jagatakse kasulikke linke hariduslikele materjalidele, mida saab kasutada lastele internetiga seotud teemade käsitlemisel jpm.

Head turvalise interneti päeva!

10. veebruar on turvalise interneti päev. Eestis tähistatakse turvalise interneti päeva projekti „Targalt internetis“ (www.targaltinternetis.ee) eestvedamisel erinevate üritustega: teavitustegevused koolides üle Eesti, temaatiliste konkurside läbiviimine, koostöös Nutikaitse projektiga Solarise keskuses Nutipäeva korraldamine, meediakampaania läbiviimine jpm. Peamistest tegevustest leiate ülevaate ka käesolevast ajakirjast. Projekti „Targalt internetis“ viivad Euroopa Komisjoni kaasrahastusel ellu MTÜ Lastekaitse Liit, Politsei- ja Piirivalveamet ning Lasteabi telefon 116111. Euroopas kavandab ja koordineerib turvalise interneti päeva tähistamist INSAFE võrgustik, kuhu kuuluvad kõigi Euroopa riikide turvalise interneti keskused. Rohkem infot Insafe võrgustikust ja turvalise interneti päevast leiate www.saferinternet.org.

Tule Nutipäevale!

Teisipäeval, 10. veebruaril kell 14.00-19.00 toimub Solarise Keskuse Aatriumis Nutipäev! Tasuta kogupere ürituse fookus on suunatud nutiseadmete turvalise kasutamisele. Nutipäevale on oodatud nii lapsed, noored kui ka täiskasvanud.

Pea igas teises Eesti peres on nutiseade. Aga kui turvaliselt me oma vidinaid kasutame? Mis on ohud ja kuidas neid ära hoida? Tule ja vaata, kuidas oma nutiseadmeid turvaliselt ja targalt kasutada. Ühtlasi tähistame ka rahvusvahelist turvalise interneti päeva. Koha peal põnevad mängud, esitlused, testid ja võimalus võita auhindu!

Nutipäeva juhhib IT ajakirjanik Henrik Roonemaa.

Nutiturvalisuse 5 kuldreeglit:

1. Panen seadmetele luku peale
2. Mõtlen, enne kui enda infot jagan
3. Soetan äpid ametlikust poest ja kontrollin äppide tausta
4. Uuendan tarkvara
5. Kasutan sisselogimiseks ja digiallkirja andmiseks Mobiil-ID võimalusi

Nutipäev
Solaris
Keskuses

TEISIPÄEVAL / 10. VEEBRUARIL / 14-19

AJAKAVA

14:00 Nutipäeva avamine

Pea igas teises Eesti peres on nutiseade, aga kui turvaliselt me oma vidinaid kasutame? Mis on ohud ja kuidas neid ära hoida?

14:45 Noortepaneel

Millised on Eesti noorte nutiseadmete kasutamisharjumused? Kas elu ilma nutiseadmeteta on võimalik? Kuidas on lood turvalisusega? Millised on noorte kokkupuuted küberkuritegevuse või küberründamisega?

15:00 Veebikonstaabel Andero Sepp

Andero Sepp räägib, milliste küsimuste, probleemide ja muredega nende poole pöörduakse ja milliseid lahendusi nad soovivad. Veebikonstaabel annab ka nõu, kuidas halbu juhtumeid ära hoida.

15:40 Täiskasvanute paneel

Mida täiskasvanud peaksid arvestama, kui lapsed hakkavad nutiseadmeid ja sotsiaalmeediat kasutama? Kuidas nutielu turvaliseks muuta?

17:00 ja 18:00 Äppi-top

Populaarsete igapäevaste äppide ja Mobiil-ID tutvustus.

18:45 - Nutinippide kokkuvõte

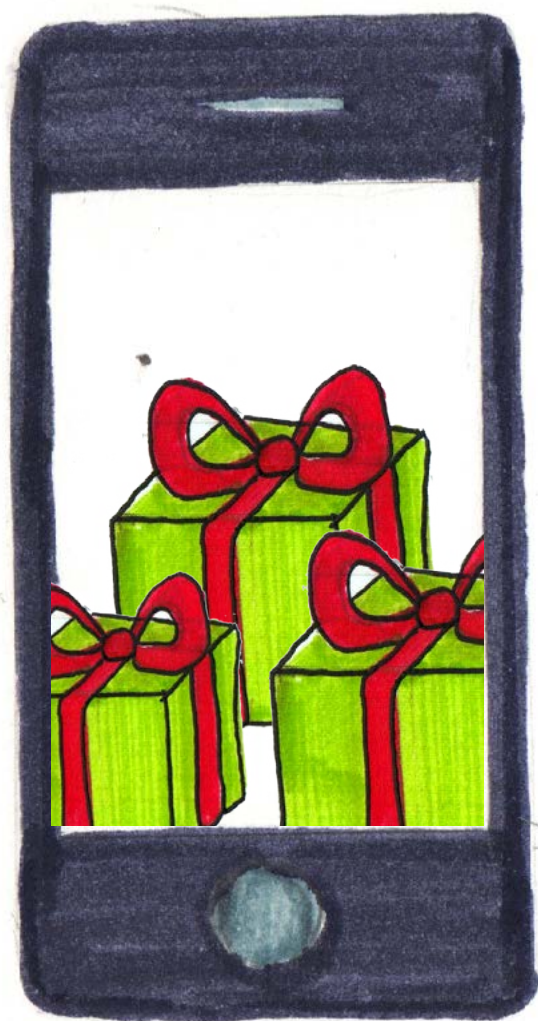
VAATA LISA:

www.nutiturvalisus.ee / www.targaltinternetis.ee

Ära jäta last nutimaailma üksipäini uitama

Rica Williams Nutikaitse 2017 kommunikatsioonijuht

6-8-aastastest lastest omab 38% isiklikku nutitelefoni ja 21% isiklikku tahvelarvutit. Põhikooli lastest (12-14 eluaastat) on juba 76% isikliku nutitelefoni omanikud. Nii selgus 2014. aasta detsembris esitletud esinduslikust nutiseadmete kasutamise uuringust. Sageli ostetakse nutiseade lastele kingituseks. Sellega aga paljude lapsevanemate side lapse nutiseadmes tegutsemisega lõppeb.

Seitse last kümnest saavad nutitelefoni kasutada igal ajal ja täpselt niipalju, kui nad ise soovivad ning 75% nendest lastest ütlevad, et nende vanemad kas ei tunne üldse huvi (19%) või tunnevad väga harva huvi (56%) selle vastu, mida nad oma nutiseadmetes teevad. Vaid viiendiku laste jaoks on nutitelefonide kasutamisele seatud piirangud. Kuna tahvelarvutid on sageli ka perekasutuses, siis nende kasutus on rohkem piiratud, kuid siiski saavad kaks last viiest kasutada seadet oma äranägemise järgi.

Kuigi kindlasti saavad väga paljud lapsed nutimaailmas ka omapäi kenasti hakkama,

on see samas siiski riskantne. On väga mitu lihtsat viisi, kuidas vanem saab lapse nutiseadmes toimetamist turvalisemaks muuta. Tahvelarvutites tuleks seadistada erinevad kasutajakontod, et vältida olukordi, kus laps

võib näiteks tahtmatult tööalaseid e-kirjasid edasi saata või äppide ostmisega suure arve teha. Samuti

“Samuti võiks kokku leppida, et äppe saab osta ainult lapsevanem.”

võiks kokku leppida, et äppe saab osta ainult lapsevanem. See annab lapsevanemale võimaluse ja paneb ka vastutuse äppide tausta kontrollida. Selleks tasub enne iga äpi või mängu allalaadimist lugeda arvustusi, minna äpitootja kodulehele ning panna rakendus otsingumootoris, et sealt tagasisidet ja arvamusi lugeda.

Nutiseadmed on laste maailma oluline osa ning kindlasti võiks küsida lapselt, kuidas tal nutiseadmes tegutsemine läheb. Seda isegi siis, kui te päris täpselt ei mõista kõiki detaile, mida laps teile näiteks mõnest mängust kirjeldab. Kindlasti annab see siiski üldise arusaamise, millega laps nutiseadmes tegeleb ja milline tema igapäevane nutimaailm on. See annab ka lapsele teadmise, et tema tegemised huvitavad lapsevanemat ning ta hoolib.

Laste teadlikkus sellest, mida tähendab nutiseadme turvaline kasutamine, on üsna puudulik. Lapsed ütlesid, et nad teavad, et nutiseade võib silmi rikkuda, et nutiseadmeid tuleb hoida, neile ei tohi vett peale valada ja muud taolist. Need on kindlasti asjad, mida just lapsevanemad on neile südamele pannud. Samamoodi peaks lapsele ka ütleva, et nutiseadmele tuleb panna peale ekraanilukk. Enam kui kolmandik lastest ei oska üldse öelda, mida turvaline kasutamine tähendab ja vaid kolmandik arvab, et nendega võib

mitteturvalise käitumise tõttu ka midagi juhtuda. Kuigi 15-aastaste ja vanemate sihtrühmas vastasid paljud (üle 84%), et nad on teadlikud nutiseadmete turvalise kasutamise teemadest, siis see ei peegeldunud reaalses käitumises. Praktiliselt kõik kasutajad olid teadlikud, et sisselogimisparoolle või -mustrit peaks teatud regulaarsusega vahetama, samas tege-
likkuses teeb seda vaid kaks nutiseadme kasutajat viiest. Seega tasuks lapsevanematel seda reaalselt kontrollida.

Nutiseadmete kasutajate turvateadlikkuse ja turvalise käitumise esinduslik uuring valmis Riigi Infosüsteemi Ameti ja Vaata Maailma sihtasutuse tellimisel EL struktuuri-
fondide programmist „Infoühiskonna teadlikkuse tõstmine“ Euroopa Regionaalarengu Fondi rahastusel. Uuringu viis läbi TNS Emor. Tegemist on esimese omataolise uuringuga Eestis.

10. veebruaril tähistame rahvusvahelist turvalise interneti päeva. Sel aastal pöörame enim tähelepanu nutiseadmete turvalisele kasutamisele. Seda tähistame Solaris Keskuses Nutipäevaga (www.nutiturvalisus.ee/nutipaev)

LISAINFO:

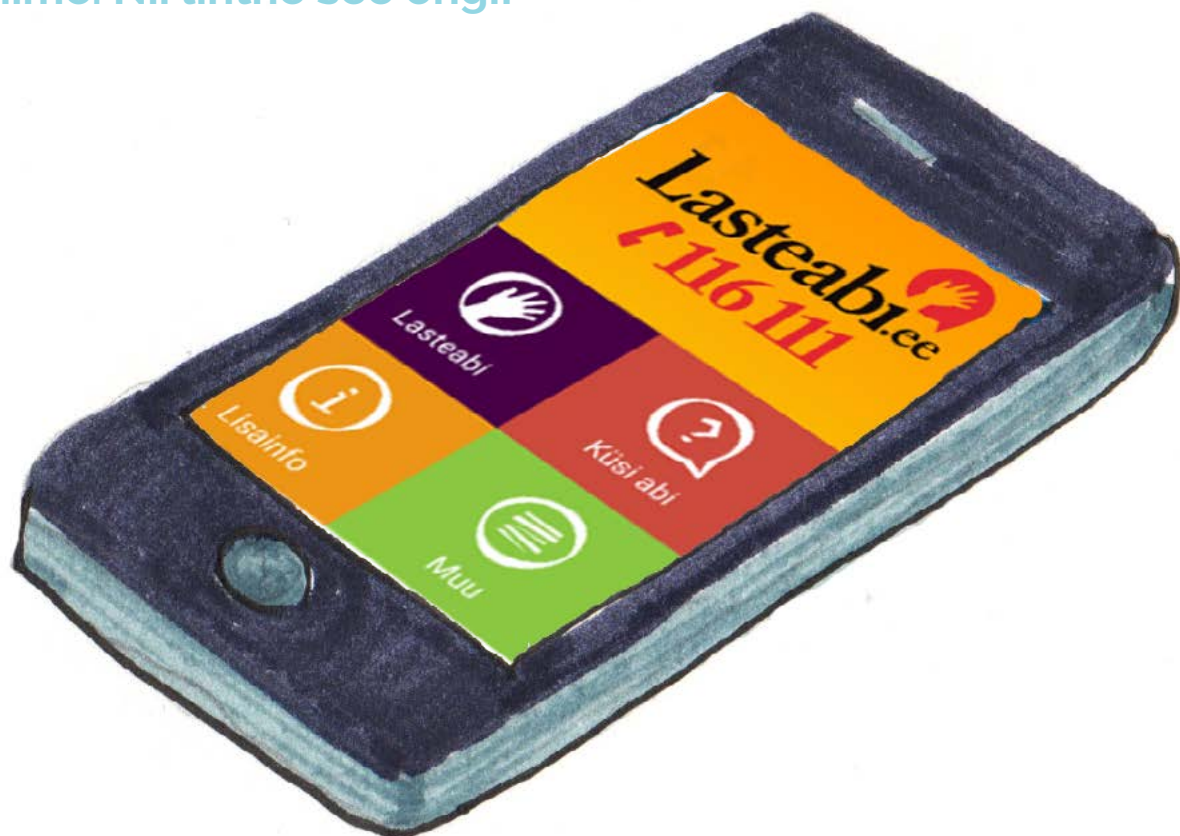
www.targatinternetis.ee

www.nutiturvalisus.ee

Lae alla endale lahe Lasteabi rakendus

Enelis Linnas, MTÜ Eesti Abikeskused projektijuht

Sellest aastast on valminud uus lahe ning värviderohke lasteabi rakendus, mis on mõeldud kõigile, kellel on soovi suhelda lihtsalt ja mugavalt meie nõustajaga läbi interneti. Vesteldes nõustajaga saab jääda anonüümseks sisestades vaid oma hüüdnime. Nii lihtne see ongi!

Chattides annavad nõustajad nii lastele kui täiskasvanutele nõuannet, jagavad erinevat informatsiooni ning tagavad vajadusel info edastamise vastava spetsialistini. Ühendust saab lasteabiga võtta ööpäevaringselt, täiesti tasuta ning abi saab nii eesti, vene kui inglise keeles. Ükski mure pole meie jaoks liiga suur või väike.

Saad valida endale kõige sobilikuma kontakteerumise viisi – helistada **116 111**, kirjutada läbi chat liidese või saata elektrooniline kiri.

Lasteabirakenduse kaudu on võimalus tutvuda ka lähemalt meie teenusega, vaadata mida pakub nii lastele kui täiskasvanutele „Targalt internetis“ projekt ning mis on kadunud laste telefon 116 000.

Rubriigis KKK on esindatud korduma kippuvad küsimused, millele on juba

vastused rakenduses olemas, küsimused on kooli, kodu, interneti ja palju muu kohta.

Rakendusse on põimitud ka erinevad videod ning netilammaste seiklused, mida on paeluv vaadata nii väikestele kui suurematele. Lisaks saab mängida põnevat „NASTIX seikleb internetis“ mängu.

Lasteabi rakendus on loodud Euroopa Komisjoni 75 % rahalisel toetusel.

Lae endale kindlasti lasteabi rakendus alla kas Google või Apple poest, äpi leiad otsisõnaga „lasteabi“. Rakenduse alla laadimine on täiesti tasuta!

Uuenenud on ka lasteabi kodulehekülg, kuhu on lisandunud uudised ja infomaterjal. Lisaks on toimunud muutused ka välimuses. Mine kae üle: www.lasteabi.ee

LASTEABITELEFONIGA SAAB ÜHENDUST VÕTTA:

Lasteabi nõuandetelefon **116 111**

Skype: **Lasteabi_116111** (nõustamine, 24h)

Kodulehekülg: www.lasteabi.ee „Küsi abi“ (online nõustamine, 24h)

Saada e-kiri info@lasteabi.ee

Facebook: „Et ükski laps ei jääks abita, kui ta seda vajab!“

<https://www.facebook.com/lasteabi>

Teata ebaseadusliku sisuga materjalist internetis

Malle Hallimäe, Targalt Internetis projekti koordinaator

Interneti kiire areng ja levik on loonud meile kõigile uusi ja kasulikke võimalusi, kuid kahjuks on enam kui kolme miljardi interneti kasutaja hulgas inimesi, kelle tegevus võrgus on ebasobiv või ohtlik lastele. Nii näiteks kasutatakse ülemaailmset arvutivõrku laste seksuaalset ärakasutamist sisaldava materjali hoiustamiseks ja levitamiseks. Internet ei tunne riigipiire ning ühes riigis loodud ja üleslaaditud materjal levib üle maailma.

Veebruaris 2011. aastal avas Lastekaitse Liit veebipõhise tasuta teenuse www.vihjeliin.ee, mis võimaldab internetikasutajal anda teavet sellest, kui ta märkab veebis keskkonda, mis sisaldab laste seksuaalset enesemääramisõigust rikkuvat materjali - Eesti Vabariigi seaduste kohaselt on keelatud sellise teose (pildi, video jne) valmistamine ja levitamine, mis kujutab nooremat kui kaheksateistaastast pornograafilises või nooremat kui neljateistaastast pornograafilises või erootilises situatsioonis. Vihjeliini töö eesmärk on kaasa aidata taoliste materjalide eemaldamisele internetist.

Teabe saab edastada anonüümselt ilma teavitaja isikuandmeid lisamata. Vihjeliinile tulnud teave käideldakse vastava koolituse saanud Lastekaitse Liidu töötaja poolt. Vihjeliin käitleb vaid avalikel veebilehtedel olevat materjali. Info isikute vahelises suhtlusvõrgustikus või sisselogimist eeldavas keskkonnas asuva materjali kohta edastatakse politseile. Saadud teates sisalduv veebilehe aadress avatakse ja selle sisu hinnatakse vastavalt Eestis kehtivatele seadustele. Kui veebilehe sisu on ebaseaduslik, siis edastatakse teave sellest Politsei- ja Piirivalveametile. Kui veebilehe haldaja asub väljaspool Eestit, siis edastatakse teave vastava riigi vihjeliinile (kui see riigis tegutseb) ja/või õiguskaitseasutustele.

Alates veebipõhise vihjeliini avamisest kuni 2015.aasta alguseni on vihjeliin saanud 3066 teadet, millest 321 on sisaldanud

teavet veebilehtede kohta, millel esines laste seksuaalset ärakasutamist esitavat materjali.

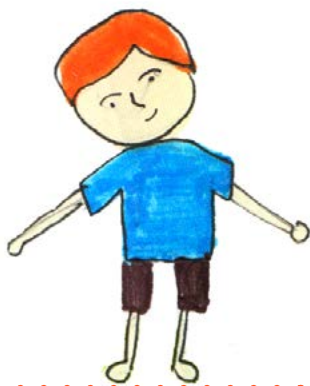
MTÜ Lastekaitse Liit teeb laste seksuaalset ärakasutamist esitava materjali leviku tõkestamisel tihedat koostööd teiste organisatsioonidega, sh Politsei- ja Piirivalveameti, internetiteenuste pakkujate ja erinevate mittetulundusühingutega. Alates 2011.aasta novembrist on Eesti vihjeliin rahvusvahelise võrgustiku INHOPE liige. INHOPE ühendab hetkel 45 riigi 51 vihjeliini.

Laste seksuaalset ärakasutamist sisaldavad materjalid, nende levitamine, tarbimine ja tootmine rikub ohvriks langenud lapse õigusi, au, väarikust ja kehalist puutumatus. Sageli on internetis levitatava lapsi seksuaalses/erootilises kontekstis esitatava materjali eesmärk juhtida laste vastu ebatervet seksuaalset huvi tundvaid inimesi ühendust võtma suletud kogukondadega, mille liikmed kasutavad laste seksuaalset enesemääramisõigust rikkuvaid materjale oma haiglasliku kire ja fantaasia rahuldamiseks. Seejuures esineb risk, et taoline käitumine võib jõuda fantaasiast reaalsusesse ja laste otsese füüsilise ärakasutamiseni. Vihjeliini laiemaks eesmärgiks on ennetada selliste kuritegude toimepanemist.

Vihjeliini tegevus on osa projekti „Targalt internetis“ tegevusest, mida rahastavad Euroopa Komisjoni programm Connected European Facilities ja Sotsiaalministeerium läbi Hasasrtmängumaksu Nõukogu.

Mida arvavad lapsed internetist ja interneti turvalisemast kasutamisest?

Tsitaadid pärinevad Targalt internetis esseekonkursile laekunud Tallinna Rahumäe Põhikooli õpilaste poolt saadetud esseedest, mis avaldati projekti Targalt internetis 2014 aastaraamatus.

„Internet on koht, kus kõik jagavad oma tarkusi. Kindlasti saad internetiga palju targemaks. Kuid internetis niisama sõpradega rääkida ja koolitöödest kõrvale hiilida, ei tule sulle endale kindlasti kasuks. Kui kasutad internetti, siis liigud kogu aeg ajaga kaasas. Mina kasutan internetti pidevalt. Arvutis saan tavaliselt huvitavaid asju, mida saan siis sõpradele rääkida.“

Maria-Helena, 5. klass

„Internet on tänapäeval väga oluline, ilma selleta ei saakski põhimõtteliselt midagi teha. Internetis tehakse palju asju. Paljud täiskasvanud töötavadki internetis ja lastel on tihti kästud mõnda koolitööd teha arvutis, sest tihtipeale on nii lihtsam, kui otsida infot mitmest raamatust. Kuid internetis peab ka ettevaatlik olema, seal on tegelikult üsna palju ohte. Internetis on oht, et ma satun viiruse peale. See juhtub tavaliselt nii, et kui ma avan mõne lingi või netilehekülje ja sealt tulebki minu arvutisse viirus. Minul endal on see varem juhtunud. Selles suhtes on see väga halb, sest ma kunagi ei tea, milline see viirus on. Sest neid on hästi palju erinevaid.“

Sandra-Saskia, 6. klass

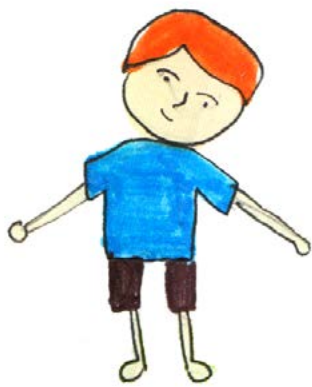

„Sotsiaalvõrgustikud on nagu mänguväljakud, huvikeskused, spordiklubid või kohvikud meie vanemate noorpõlves. Sotsiaalvõrgustikul puuduvad aga seinad, lagi ja põrand, piirid ja piirangud. Me elame seal nagu paralleelmaailmas, kus on olemas kõik vajalik teadmiste hankimiseks ja suhtlemiseks. Sotsiaalvõrgustikus me kohtume uute inimestega, jutustame oma sõpradega, jagame infot ja saame infot. Kuigi suhtlusvõrgustikes nähakse ennekõike võimalusi, on seal peidus ka ohud. Kõik, mis me internetti postitame, see sinna ka jääb. Me ei saa seda kunagi lõplikult ära kustutada.“

Thor Erik, 5. klass

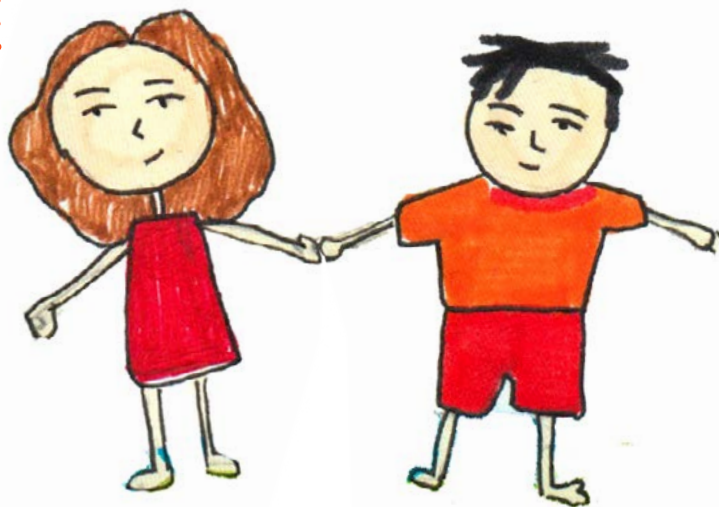
„Interneti avarustes võivad varitseda igasugused ohud. Kui soovid endast fotot lisada mõnda suhtlusportaali, siis tuleks enne mõelda, milline foto on sobilik. Ei tohiks üles panna pilte, mille pärast võib teiste ees häbi olla, näiteks oma vanemate ees. Kui paned oma sõpradest pilte üles, siis küsi eelnevalt nende käest luba. Kõiki pilte on võimalik kopeerida ja sa ei tea kunagi, kuhu su pildid võivad sattuda.“

Melissa, 5. klass

„Küberkurjategijate vastu on kõige olulisem kaitse parool ehk salasõna. Väga oluline on, et parool oleks tugev ehk siis selline, mida on väga raske ära arvata. Kasutama peaks selliseid paroole, mis oleks pikad (soovitavalt vähemalt 10 sümbolit), sisaldavad tähti (nii suuri kui väikseid), sümboleid ja numbreid. Kindlasti peaks erinevate süsteemide ja kontode puhul kasutama erinevaid paroole. Paroole peaks regulaarselt värskendama ehk neid muutma. Parooli turvamine on tänapäeva infoühistus väga oluline.“

Mark Robin, 5. klass

Andke teada, kuidas tähistatakse turvalise interneti päeva teie koolis, lasteaias või noortekeskuses

10. veebruar on ülemaailmne Turvalise interneti päev. Kutsume koole, lasteaedasiid ja noortekeskusi seda päeva tähistama ning veebruarikuu teisel nädalal laste ja noortega interneti ning nutiseadmete kasutamise kui ka ohutuse temaatikat käsitlema.

Selleks palume teil teada anda, mida vahvat teie asutuses selle päeva ja nädala raames tehti või planeeriti, ning täita vorm veebilehel <http://www.targaltinternetis.ee/2015/02/turvalise-interneti-paeva-tahistamine-koolides/>.

Ootame teie lühiülevaadet toimunud üritustest ja tegevustest kuni **22.02.2015**. Kõik osalenud asutused saavad tunnistuse ning Vabariigi aastapäeval avaldame koolide, lasteaedade, noortekeskuste, õpetajate ja klasside loetelu, kes on Eestis targalt internetis toimetamisel teistele eeskujuks.

Birgy Lorenz, Pelgulinna Gümnaasiumi it-õpetaja on koostanud ülevaate temaatilistest materjalidest (videod, mängud, testid, tunnikavad, etendused ja loengud), mida saate õpilastega teemade käsitlemisel kasutada. Materjali leiate: <http://www.targaltinternetis.ee/2015/02/turvalise-interneti-paeva-tahistamine-koolides/>.

Targalt internetis päeva raames kuulutame välja ka mitmeid konkursse: interneti naljade kogumine, t-särgi kavandi disainimine ning äppide tegemine learningapp.org vahendusel. Konkurss on nii õpetajatele, õpilastele kui ka lapsevanematele.

LISAINFO:

Kerli Kuusk

teavitustöö juht

Projekt „Targalt internetis“

MTÜ Lastekaitse Liit

kerli@lastekaitseliit.ee

Facebook tunnustas Eesti veebikonstaablite tööd

Vihjeliinide rahvusvahelise võrgustiku INHOPE aasta-koosolekul 2014. aasta novembris esines teiste seas ettekandega ka Facebook-i esindaja Victoria Baines. Oma ettekandes rääkis ta Facebook'i tegevusest kasutajate turvalisuse tagamiseks ning tõi esile hea koostöö mitmete riikide politseiasutustega. Oma ettekandes tunnustas ta Eesti veebikonstaablite väga head tööd noorte teavitamisel ja õigusvastase käitumise ennetamisel Facebook'i keskkonnas ning tõi seda eeskujuks ka teistele riikidele.

Veebikonstaablid on internetis töötavad politseinikud. Nad vastavad inimeste interneti teel esitatud teadetele ja kirjadele ning koolitavad nii lapsi kui täiskasvanuid internetiturvalisuse teemadel. Veebikonstaablitega võtavad inimesed ühendust nii erinevate portaalide kui ka e-kirjade vahendusel. Mõned küsimused lahenevad ainult nõu andmisega, kuid on ka neid, mis edastatakse vastava piirkonna jaoskondadele informatsiooniks või menetlemiseks. Suurem osa küsimustest on kelmuste, varguste, laimamiste, ähvardamiste ja liiklusega seotud teemade kohta. Veebikonstaablite eesmärgiks on nõu andmine, ise nad süütegusid ei menetle.

Milliste muredega veebikonstaablite poole pöörduda:

- > Kui soovid politseilt nõu
- > Kui sul on seadusi puudutavad küsimusi
- > Kui soovid saata politseile vihjet või teadet
- > Kui kahtlustad, et keegi teine esineb internetis sinu nime all
- > Kui oled sattunud kiusamise/ahistamise ohvriks
- > Kui soovid teatada seksuaalsest või muust väärkohtlemisest

Politsei kiiret sekkumist vajavatel juhtudel tuleb helistada 110.

KESKKONNAD, KUS VEEBIKONSTAABLID NÕU ANNAVAD:

Lapsemure.ee, Perekool.ee, Twitter, Skype, Odnoklassniki, Rate.ee, Facebook ja Vastused.ee.

VEEBIKONSTAABLITE KONTAKTID:

Andero Sepp

Facebook: Veebikonstaabel Andero
Skype: andero.sepp@politsei.ee
Rate: www.rate.ee/users/andero-
E-mail: andero.sepp@politsei.ee

Maarja Punak

Facebook: Veebikonstaabel Maarja
Twitter: Veebikonstaabel
E-mail: maarja.punak@politsei.ee

KORDUMA KIPPUVAD KÜSIMUSED:

<https://www.politsei.ee/et/nouanded/veebikonstaabel/korduma-kippuvad-kusimused.dot>

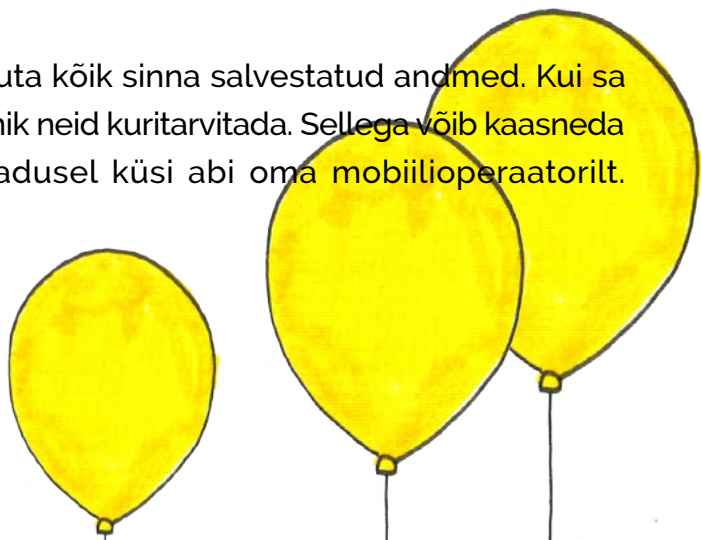
Allikas: <https://www.politsei.ee/et/nouanded/veebikonstaabel/>

Nõuandeid nutiseadmete kasutajale

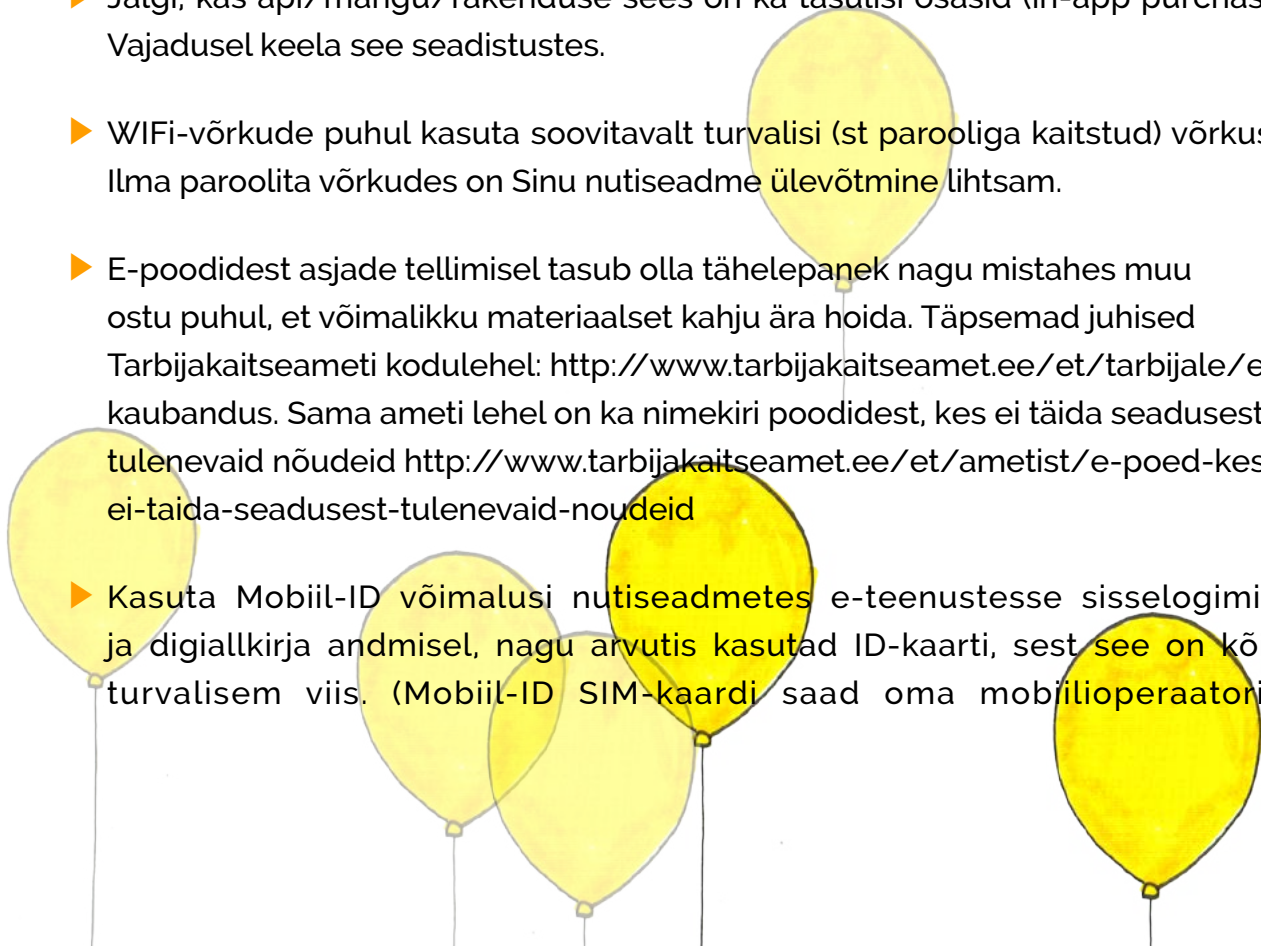
Nutiseade

- ▶ Pane nutiseadmetele ekraanilukk peale (kas kood, muster või sõrmejalg) ning võimalusel kasuta automaatse luku seadistust (lukk läheb automaatselt peale näiteks 1 minuti jooksul, kui seadet ei kasutata).
- ▶ Nutiseade on sisuliselt väike võimas arvuti ning võib samuti vajada viirusetõrjet. Paigalda nutiseadmetele viirusetõrje tarkvara (uuri näiteks tootjatelt, kelle viirusetõrjet oma arvutis kasutad).
- ▶ Ära jäta nutiseadmeid avalikes kohtades (kohvikus, kinos jne) järelvalveta. Sinu nutiseadmes on suure tõenäosusega palju sulle vajalikku infot ja andmeid. Nutiseadme vargus võib tähendada ka rahalist kahju – näiteks kui sinu konto alt ostetakse tooteid jmt.
- ▶ Ära oma nutiseadet hooletult minema viska. Kustuta andmed ja vii näiteks spetsiaalse töötaja juurde – nutiseadmest saab suure osa taaskasutada.
- ▶ Vaheta regulaarselt nutiseadme sisselogimis-parooli. Mida raskem on Sinu nutiseadme sisule ligi pääsemine, seda paremini end kaitsed.
- ▶ Vaheta ära nutiseadme SIM-kaardi algne PIN kood. Nii on seda palju raskem ära arvata, kui keegi nutiseadme omavoliliselt enda kätte saab.
- ▶ Nutiseadet müües või vahetades kustuta kõik sinna salvestatud andmed. Kui sa seda ei tee, võib seadme järgmine omanik neid kuritarvitada. Sellega võib kaasneda ka potentsiaalne rahaline kahju. Vajadusel küsi abi oma mobiilioperaatorilt.

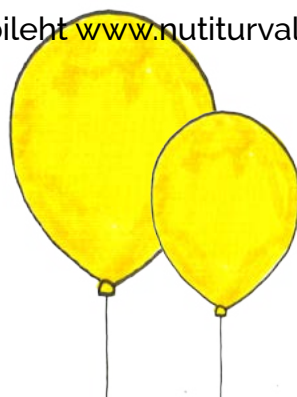
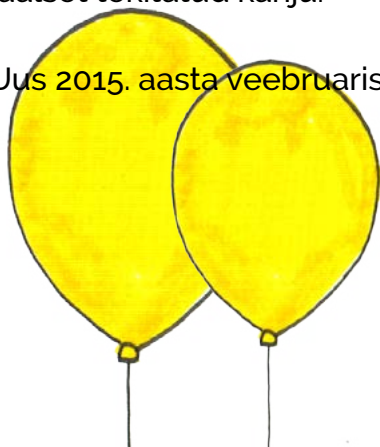
Äpid ja teenused

- ▶ Kontrolli enne rakenduste (äppide) allalaadimist nende tausta (vajadusel otsi internetist taustainfot, loe teiste arvamusi). Tutvu ka privaatsusreeglitega (Privacy Rules).
- ▶ Jälgi, milliseid õigusi äpp küsib (neid näidatakse äpi/rakenduse allalaadimisel). Kasuta loogilist mõtlemist ning ära lae alla äppe, mis soovivad õigusi, millel pole rakendusega loogilist seost. Näiteks, miks peaks üks mäng küsima õigust lugeda sinu e-kirjasid?
- ▶ Uuenda pidevalt nutiseadme ja rakenduste tarkvara (kasuta uusimaid tarkvaraversioone).
- ▶ Kasuta äppide ostmiseks nutiseadme tootja ametlikke poode nagu näiteks App Store (Apple) või Google Play (Android).
- ▶ Kui nutiseade on perekasutuses, siis jälgige, milliseid rakendusi lapsed kasutavad ja milliseid andmeid see rakendus küsib.
- ▶ Jälgi, kas äpi/mängu/rakenduse sees on ka tasulisi osasid (in-app purchase)? Vajadusel keela see seadistustes.
- ▶ WiFi-võrkude puhul kasuta soovitavalt turvalisi (st parooliga kaitstud) võrkusid. Ilma paroolita võrkudes on Sinu nutiseadme ülevõtmine lihtsam.
- ▶ E-poodidest asjade tellimisel tasub olla tähelepanek nagu mistahes muu ostu puhul, et võimalikku materiaalselt kahju ära hoida. Täpsemad juhised Tarbijakaitseameti kodulehel: <http://www.tarbijakaitseamet.ee/et/tarbijale/e-kaubandus>. Sama ameti lehel on ka nimekiri poodidest, kes ei täida seadusest tulenevaid nõudeid <http://www.tarbijakaitseamet.ee/et/ametist/e-poed-kes-ei-taida-seadusest-tulenevaid-noudeid>
- ▶ Kasuta Mobiil-ID võimalusi nutiseadmetes e-teenustesse sisselogimisel ja digiallkirja andmisel, nagu arvutis kasutad ID-kaarti, sest see on kõige turvalisem viis. (Mobiil-ID SIM-kaardi saad oma mobiilioperaatorilt).

Andmed ja info

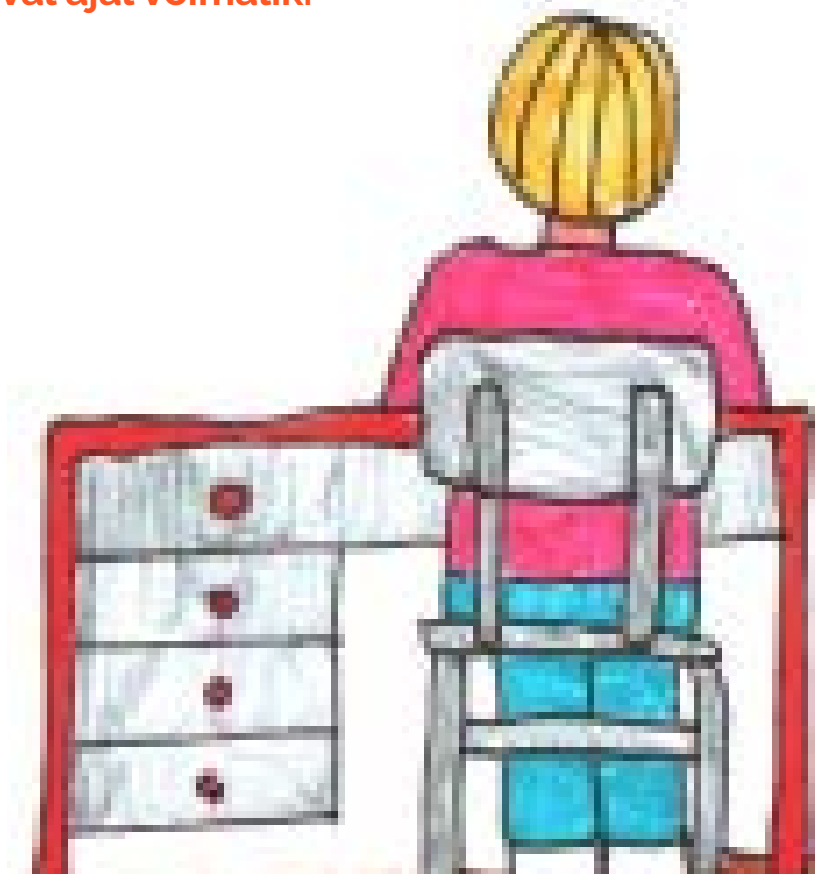
- ▶ Jälgi, mis andmeid äpp küsib ja kas äppil on neid andmeid ikka vaja? Kui näiteks laadid alla taskulambi rakenduse, kas see peab Sinu e-kirjadele ligipääsu küsima?
- ▶ Kasuta erinevate rakenduste puhul erinevaid ligipääsuparoole. See vähendab riske. Kui näiteks 1 parool ära kaaperdatakse, saad teisi teenuseid ja rakendusi edasi kasutada.
- ▶ Proovi vältida rakendustes "jätta-mind-meelde" võimaluse kasutamist. See teeb võimalikule kurjategijale sinu andmete ligipääsu väga lihtsaks.
- ▶ Loo tahvelarvutis erinevatele kasutajatele oma kasutajakontod (näiteks endale ja lapsele).
- ▶ Kui sa jagad asju nutimaailmas, siis need ei kuulu enam ainult sulle vaid siis sa jagad neid kogu maailmaga. Tutvu alati võimalusel privaatsuse sätetega ning seadista need võimalikult konservatiivselt.
- ▶ Mõtle läbi, millised teavitusi soovid näha ekraanil? Kui telefon on järelvalveta, siis näevad teised neid.
- ▶ Jälgi, kus on rakenduste privaatsustingimused ja tutvu nendega.
- ▶ Kasuta krüpteerimist, sest kui keegi teine sinu nutiseadme üle võtab või oma valdusesse saab, ei pääse ta ligi sinu olulisele infole – olgu selleks siis näiteks tüine kirjavahetus või lepingud.
- ▶ Salvesta (varunda) nutiseadmes olevad andmed võimalusel seadmest välja (näiteks erinevatesse "pilve" serveritesse), mida pakuvad paljud nutiseadmete tootjad, sest nii ei kaota sa koos nutiseadmega kogu infot. Nii toimides vähendad potentsiaalset tekitatud kahju.
- ▶ Allikas: Uus 2015. aasta veebruaris loodud veebileht www.nutiturvalisus.ee

Nutielu poeb kooli

Birgy Lorenz, Pelgulinna Gümnaasumi IT arendusjuht

Pelgulinna Gümnaasiumi algõpetuse õpetajad osalesid 2014 aastal Samsungi digipöörde projektis. Projekti eesmärgiks meie jaoks oli minna 1:1 nutivahendite kasutamisele ainetunnis kui ka olemasoleva õpivara kaardistamine. Seda ei saa teha ilma vanemate toetuseta, oleme üks meeskond, kelle eesmärgiks on tagada lastele parim haridus, mis on käesoleval ajal võimalik.

Õpilaste digitehnikale kodune ligipääsetavus on hea. Kui PISA ja teiste uuringute alusel võime väita, et Eesti lastel on maailmas mobiilsetele vahenditele ja internetile ligipääs top 15 hulgas, siis Pelgulinna kooli esimesse kooliastmesse astuvatest lastest hoiab kümnest üheksa oma taskus väikest vigurit, millega on tal võimalik maailmaga ühenduda. Nutikaga osatakse teha pilte, mängida mängu, kuulata muusikat ja vaadata videoid.

Kahjuks kõikides koolides hariduslikult ei ole väga nutivahendid juurdunud. Selle põhjuseks toovad õpetajad, et igaühel on erinev seade, kooli internet ei ole stabiilne või tegelikult ei tunta eriti ka rakendusi, mida võiks ainetunnis kasutada. Üsna oluline on ka kooli enda seadmete puudumine, vähesed koolitusvõimalused ning aeg, aegajalt ka filosoofia, et digitehnika on segaja, mitte hariduslik esmatarbekaup. Surve tehnika kasutuseks samas tuleb pigem lastelt endalt ja ka vanematelt, kes hea meelega näeksid, et koju muretsetud kallis seade oleks õppimise kasuks tööle rakendatud. Kõik head asjad võtavad aega, nii ka nuti imbumine meie koolitöösse.

Äppe erinevateks ainetundideks ja koduseks hariduslikuks tegevuseks:

Loodusõpetuse rakendused arendavad märkamisvõimet:

Kes käis?, Seeneaabits, Eesti kahepaiksed, Talvine aialinnuaabits, Kalamees, Kalamäng, E-ained, Skymap, Spacecraft 3D, Colorblind Simulator, 4D Anatomy

Matemaatikas on palju rakendusi oskuste drillimiseks:

MathMonkey, MathDuel, MathGames Elementary School, Math vs Zombies, Mathmaniac, Numbertwins, Matemaatika minileksikon, Geometry 101

Keelerakendused õpetavad tähtpäevi, grammatikat, uusi sõnu ja luulet:

Päev, Eesti luuletused, Kõnele, Sõnar, erinevad sõnaraamatud.

Kunstirakendused aitavad lastel olla loovamad:

Art Of Glow, Tangram, Kids paint Free, Magic Doodle Free, Paing Joy, ColarMix

Muusikarakendused äratavad igaühes meist muusiku:

kõikvõimalikud pillid klaveritest kitarride ja trummideni. Looge oma klassibänd!

Muu:

<http://learningapps.org/> siit leiab eesti keeles mitmed vajalikud testid eri ainetele (vaheta keelt ja „sirvi appe“. Teste saab ka ise luua ehk saada „äpimeistriks“. Kui teie laps või õpilased käivad aga esimeses klassis, siis visake silm peale Türi Põhikooli „Täna Samm Homme Teine“ konkursitööle <http://veebiklass.weebly.com/> või kui on vaja leida erinevaid õppematerjale, siis tuleb appi eesti keelne rakendus nimega TaskuTark.

Eelkõike turvalisus!

Vanemate ootused õpetajale on seotud ka e-ohutusega, et viimane jagaks õpetussõnu ja selgitaks, kuidas digimaailmas käitutakse ning hakkama saadakse. Oluline on seletada lastele, keda sõbraks võtta ja keda mitte; milliseid turvaprogramme kasutada ja kuidas nutisõpra hoida, et see ei rikneks. Õpilased ise lisavad sellele loetelule ka „mida teha siis kui tehnika kokku jookseb“ ja kuidas leida „turvalisi häid programme“, edasijõudnud igatsevad abi mõistmisel „kuidas tehnika töötab nt. WiFi, sinihammas või puute-tundlikkus“.

On tore näha, et see teema on nii vanematele kui ka lastele oluline ja soovitakse näha asjade taha, ning mitte jääda teemas pinnapealseks. Vastav valdkond on õpetajatele tegelikult suur pähkel,

sest ükski õpetajakoolituseprogramm ülikoolis pole sellistele küsimustele vastamist ette näinud. Kuid koos saame ka sellest üle. Uurime, harjutame, eksime ja õpime sellest. Oluline on, et ükski laps ega ka täiskasvanu ei jääks murega üksi.

Viirusetõrje hoiab kratid eemal:

AntiVirus Security FREE (AVG mobile), Avira Antivirus Security (Avira), Mobile Security & Antivirus (AVAST Software), Norton Security and Antivirus (Norton Mobile), Antivirus Free(Creative Apps), Mobile Security & Antivirus (ESET)

Mälupuhastajad vabastavad seadme töös olevatest programmidest:

Clean Master Phone Boost (Cheetah Mobile), CCleaner (Piriform), The Cleaner - Speed up & Clean (Liquidum Limited), Cleaner (Mobile Manager), Memory Cleaner (Gannicus), AVG Cleaner - Memory & Storage (AVG Mobile)

Seadme lukustajad aitavad laste omavoli eest:

Gnore No More; AppLock (DoMobile Lab), Messenger and Chat Lock (Bunny Labs), Smart App Lock (App Protector) (SpSoft), KidMode: Free Games + Lock (Zoodles)

Kokkuvõtteks ütleksin, et tulevik on täna. Kui varasemal ajal saime kindlad olla, et astudes esimesse klassi õppima võiks meist saada müüja, politseinik või lennukijuht, siis see ei ole muutunud. Muutunud on aga see, et kui me ei oska digitehnikat kooli, isiklikus ega tööelus kasutada, siis on keeruline leida tööd isegi koristuspingi operaatorina. Kool peaks olema koht, kus õpitakse ja uuritakse maailma kõige uuemaid trende ja võimalusi, vajadusel pannakse alused uutele ideedele. Tänapäev on äpimaailm.

Milline on maailm 10-20 aasta pärast on juba raske ennustada, võibolla kanname siis kõik virtuaalprille ja randmepaelu ning T-särgis on kiip, mis jälgib meie tervist. Oluline on see, et oskaksime praegusest ajast võtta oskuslikult ja hariduslikult kasutusele nutikad tegevused ja toimetamised ning ei oleks muutustele suletud. Muutunud on kodused võimalused, lapsed, ühiskond. Aidakem koos muutuda ka koolil, et viimane saaks meie lapsele julgelt pakkuda parimat!

Pelgulinna digiprojekti tulemusena on kõik algklassiõpetajad julgemad tehnikakasutajad, suhtlevad huvitunud vanematega e-ohutude kui ka nutielu röömude teemal. Usun, et nii võiks olla igas nutikas ja innovaatilises koolis!

Selle saavutamiseks:

- > arutage oma koolis, kuidas rakendada „võta oma seade kaasa“ hariduslikult;
- > pakkuge välja erinevaid stsenaariume, kuidas uut tehnikat kooli muretseda, leidke vajadusel projekte ja sponsoreid;
- > otsige välja vajalikud rakendused erinevateks ainetundideks ja olge üksteise ideedele avatud;
- > mõelge välja nutiülesandeid, arutade koduste nutikate ülesannete tegemise üle, vanemad on kaasajakooli väga oodatud;
- > looge nutielu ühisreeglid, et kõikidel oleks hea ja turvaline olla nii päriselus kui internetis!

Ja seda kõike üheskoos – õpilased, õpetajad ja lapsevanemad!

Abi ja ideid leiate:

Nutivahendite rakendamisest kooliellu:

<http://pgnutikad.blogspot.com/> - Pelgulinna Gümnaasiumi Androidi baasil seadmete kasutusest

<http://applekoolis.blogspot.com/> - Gustav Adolfi Gümnaasiumi blogi Apple baasil seadmete rakendamiseks

<http://ipaderi.blogspot.com/> - Tartu Hiie kooli appinurk hariduslike erivajadustega laste toetamiseks

T@rgalt internetis

www.targaltinternetis.ee

Lastekaitse Liit
Estonian Union for Child Welfare

Lasteabi.ee
116111

Politsei- ja Piirivalveamet

Harivaid temaatilisi videoid, mängu ja teste lastele ja noortele

Jänkujussi multifilmid

Jänkujuss saab interneti

Ühel hommikul tuuakse metsade vahele Jussi koju internet. Kuidas see täpselt juhtus?

<https://www.youtube.com/watch?v=FnSEMnO6Ozg>

Jänku-jussi internetimaailm I

Jussi ja Jassi koju tuleb uus arvuti. Kas sellega saab nüüd kogu aeg mängida? Mis on üldse internet? Vaata ja saa teada koos Jussi ja tema sõpradega!

<https://www.youtube.com/watch?v=DL-oEnMvcRo>

Jänku-jussi internetimaailm II

Koos tiigriga seiklevad Juss ja tema sõbrad internetimaailmas. See on väga lihtne, kui tead reegleid!

<https://www.youtube.com/watch?v=v75vy1epA-0>

Jänku-jussi internetimaailm III

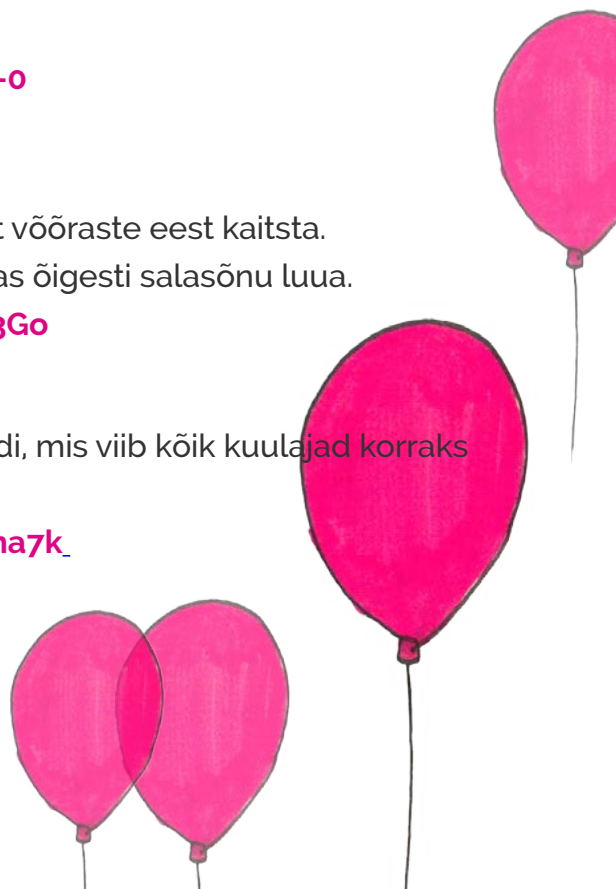
Internetis, nagu ka päris elus, tuleb oma varandust võõraste eest kaitsta. Just sellepärast õpetab Juss oma sõpradele, kuidas õigesti salasõnu luua.

<https://www.youtube.com/watch?v=MCq4bl8C3Go>

Jänku-Jussi võlulingitus

Jänku-Juss sai jõululingituseks sellise erilise plaadi, mis viib kõik kuulajad korraks enda sisse kaasa.

<https://www.youtube.com/watch?v=sGCofWKma7k>

Netilammaste multifilmid

Populaarseks osutunud eestikeelsed harivad videod: **Kasukata, Suur suu, Iluduskuninganna, Röhitseja, Kättemaks, Üheksakümmend, Valge lammas, Salasõber, Ära tantsi koos huntidega.** Videod: <http://et.sheeplive.eu>

Uued eestikeelsed videod (<http://et.sheeplive.eu> - uued videod on kättesaadaval subtiitritega - valige vasakul video all ääres Eesti lipp koos tekstimärgiga): **Pead sassis, Mobiilimaania, Lumesõda, Ostukorv, Jämekael, Käed üles!, Ilutulestik, Võõras mobiil, Teine kallas, Tuhat sõpra, Maskiball, Vastlamask.**

Harivad temaatilised videod noortele

Lühifilmid nutiseadmete kasutamisest (vaata rohkem infot <http://pariseltkavoi.ee>):

Identiteedivargus

Kohtuvad kaks tegelast, tutvumumiskohaks on bussipeatus. Üks tegelane küsib teiselt tegelaselt infot ja asju ning saab kõik need. Kas käituksid nii ka päriselus?

https://www.youtube.com/watch?v=Q0XNign_qb8

Sotsiaalvõrgustik

Tegevus toimub ühistranspordis, kus jagatakse pilte, infot, videoid. Tegelasteks on noored, kes tõmbavad mängu kaasa kogu bussiseltskonna. Kas käituksid nii ka päriselus?

<https://www.youtube.com/watch?v=wtkgEJGFVNs>

Positioneerimine

Tegevus toimub külatänaval ühe maja ees. Tütarlaps jalutab mööda autoga poistest, kes hakkavad temalt küsima, mis tal kodus on ja millal ta kodus ei ole. Tüdruk vastab ja seletab ausalt kõik ära nagu tegelikult on. Kas käituksid nii ka päriselus?

<https://www.youtube.com/watch?v=p2ypCEv2Tg8>

Videod, mis on loodud ITL ja BCS projekti „See on turvaline IT“ raames

Nende videotega on seotud ka testid, vt allpool:

Bioloogiaklass

Mina ja virtuaalmaailm.

<http://vimeo.com/58875241>

Sõbrakutse

Virtuaalmaailm ja kaaslased.

<http://vimeo.com/58875242>

Sünnipäev

Sotsiaalvõrgustikud.

<http://vimeo.com/58875243>

Uss

Kuidas kaitsen enda arvutit/nutitelefonit?

<http://vimeo.com/58875244>

Kodukauplus Internet

Tegemist on Kreekast pärit õppefilmiga, mis valmis 2014 aastal ja on saanud hulgaliselt auhindu ja tunnustust erinevatel filmikonkurssidel hariduse kategoorias. Filmi tegevus toimub poes, kuhu saavad kaupa ostma erinevad tegelased: kes soovib osta pilte või filme, kes autot, kes saada toetust dieediprogrammile, ning kes sõpru. Kõikidele lubatakse nende soovid täita, kui nad poodnikule teenuse eest tasuvad (krediitkaart, andmed vms). Ainult üks tegelane soovib enne ostmist mõelda. Teemad: liigne avatus internetis, internetist ostmine, piraatlus, usaldusväärsed allikad, usaldusväärsed inimesed internetis.

<https://www.youtube.com/watch?v=IzLgoXAd5Os>

Rohkem temaatilisi videoid ja teavitustmaterjale leiab veebilehelt www.targaltinternetis.ee.

Mängud ja testid

Mäng „Nastix seikleb internetis“

Mäng on mõeldud eelkõige 9-14-aastastele lastele turvalise internetikasutuse õppimiseks. Mängida saab nii eesti kui ka vene keeles. Nastixiga saavad mängijad selgeks: milline on turvaline parool, kuidas on mõistlik ennast internetis esitleda, millele peaks tähelepanu pöörama uue kasutajakonto loomisel, mis on privaatsus ja kuidas seda mõista interneti keskkonnas. Viirusteküüsi langenud Nastixi arvuti ravitakse terveks ning hättasattunud mobiilikasutaja saab samuti abi. Eraldi minimängud on küberkiusamise ja sotsiaalvõrgustikes suhtlemise teemadel.

<http://www.targaltinternetis.ee/nastix/>

Testid: Mina ja arvutimaailm; virtuaalmaailm ja kaaslased; sotsiaalvõrgustikud; kuidas kaitsen oma arvutit/nutitelefoni

Testid on valminud ITL-i projekti „See on turvaline IT“ raames ning on suunatud 12-16-aastastele õpilastele.

<http://www.itl.ee/veebiturvalisus/opilane.html>

Test - Kui tark sa oled?

„Päriselt ka või?“ projekti raames koostatud test, mis on suunatud noortele nutiseadmete kasutamise seotud teadlikkuse tõstmiseks.

<http://www.pariseltkavoi.ee/noortele/kui-tark-sa-oled>

Mäng: „Päästa liisa ID!“

Noortele suunatud Andmekaitse Inspektsiooni interaktiivne mäng isikuandmete kaitsmise kohta. <http://video.just.ee/paastaliisaid/>

Etendus

Netis sündinud (pikkus 95 minutit) Lavastus loodi VAT Teatri ja BCS Koolituse koostöös projekti „Teater Internetist“ raames ja jutustab noortest, kes avastavad, kui seotud ja samas erinevad on virtuaal- ja reaalmaailma põimunud probleemid ning kui võrdselt palju on ohte ja võimalusi meie elu lahutamatuks osaks saanud internetikeskkonnas. Autor: Kristiina Jalasto (Tallinna Linnateater) Lavastaja: Margo Teder Kunstnik: Iir Hermeliin Helilooja: Jarek Kasar Osades: Katariina Ratasepp, Kristiina-Hortensia Port, Ago Soots, Meelis Põdersoo ja Martin Kõiv (Teater Vanemuine)

<http://vimeo.com/88332912>

Kasulikud veebilehed lapsevanematele

www.arvutikaitse.ee

Arvutikaitse veebilehele on IT turvaspetsalist kogunud erinevaid tehnilisi e-ohutuse alaseid soovitusi, mõistete selgitusi, linke vajalikele lugemismaterjalidele.

www.targaltinternetis.ee

Veebileht, kust leiab temaatilisi infomaterjale, uudiseid ja nõuandeid nii lastele, lapsevanematele kui ka õpetajatele.

www.pariseltkavoi.ee

Tegemist on nii noortele kui ka täiskasvanutele suunatud veebilehega, kus pööratakse tähelepanu nutiseadmete turvalisusele: võimalustele ja ohtudele. Välja on toodud seadused, sõnaraamat jne.

www.netiohud.ee

Veebileht lapsevanemale „Oska oma last netiohtude eest kaitsta“, mis valmis Riigi Infosüsteemide Ameti kampaania raames.

www.lasteabi.ee

Lasteabitelefoni 116111 veebileht, mille kaudu pakutakse nõu ja abi nii lastele kui ka lastevanematele, ka internetiga seotud küsimustes.

www.minuraha.ee

Tegemist on finantsinspektsiooni tarbijaveebiga, mis annab nõu oma rahaasjade paremaks korraldamiseks. Võimalik tutvuda e-poest ostmise, krediitkaardi kasutamise, PIN ja PUK koodide ning erinevate skeemidega, kuidas teie raha tahetakse enda kätte saada.

www.vihjeliin.ee

Veebileht, mille kaudu on võimalik teatada veebis leiduvast illegaalsest, eelkõige laste seksuaalset ärakasutamist esitavast materjalist. Veebileht on nii eesti-, vene- kui ka ingliskeelne.

www.aki.ee

Andmekaitse Inspektsiooni veebileht, kust leiab infot selle kohta, mida peab teadma isikuandmete töötlemisest ning juhiseid veebilehitseja turvalisest kasutamisest, kaamerate kasutamisest ja piltide avaldamisest jpm.

www.nutiturvalisus.ee

Veebileht, kust leiab infot, kuidas nutiseadmeid turvalisemalt kasutada.

<https://www.politsei.ee/et/nouanded/veebikonstaabel/>

Politsei veebileht, kust leiab infot veebikonstaablite tööst ning nõuandeid ja vastuseid korduma kippuvatele küsimustele.

LISAINFO

www.lastekaitseliit.ee

ajakiri.lastekaitseliit.ee

lapsehaal.lastekaitseliit.ee

www.targaltinternetis.ee

www.kiusamisestvabaks.ee

konventsioon25.lastekaitseliit.ee

UURI KA LASTEKAITSE LIIDU LASTELAAGRITE KOHTA

www.lastelaagrid.eu

Lastekaitse Liit
Estonian Union for Child Welfare

**Anna meile tagasidet ja soovita teemasid,
mida võiksime järgmistes numbrates kajastada.**

ajakiri@lastekaitseliit.ee

